

Zbog toga što je bosanski Rudnik i termoelektrana (RITA) Gacko u posljednjih pet godina bez ikakvog javnog nadmetanja dodjelili Optima grupi d.o.o. Banja Luka, posao nabavke dizel goriva vrijedan 29,1 milion konvertibilnih maraka (oko 14,5 miliona eura)

Transparency International (TI) je u Bosni i Hercegovini (BiH) Tužilaštvu Republike Srpske (RS) podnio krivičnu prijavu protiv rukovodstva ovog preduzeća.

Ugovori su, kako objašnjavaju iz TI, dodijeljeni putem pregovaračkog postupka koji se može primjenjivati samo u izuzetnim slučajevima propisanim Zakonom o javnim nabavkama BiH. Kancelarija za žalbe, TI i entitetski revizori više puta su upozoravali da tako rukovodstvo Rudnika i termoelektrane u Gackom, na jugoistoku BiH, favorizuje određenu kompaniju. Uprava RITA-e Gacko nije odgovorila na pitanje Radio Slobodna Evropa (RSE) zbog čega je dizel gorivo posljednjih pet godina nabavljala isključivo od Optima grupe i to putem pregovaračkog postupka, kao ni koji su razlozi za „krajnju hitnost uzrokovanu nepredvidivim događajima“, koja se navodi u ugovorima sa Optima grupom.

Osnivač Optima Grupe je ruska kompanija NjeftegazinKor sa stopostotnim učešćem u osnovnom kapitalu preduzeća. Većinski vlasnik NjeftegazinKora je rusko državno preduzeće Zarubežnjeft sa sjedištem u Moskvi koje posluje pod zaštitnim znakom „Nestro“. Optima grupa se bavi veleprodajom naftnih derivata proizvedenih u Rafineriji nafte Brod i ulja i maziva proizvedenih u Rafineriji ulja Modriča, dok maloprodaju naftnih derivata i ulja i maziva ostvaruje kroz maloprodajnu mrežu Nestro petrol. Na web stranici Optima grupe navodi se da je riječ o najvećoj naftnoj kompaniji u BiH i jednoj kompaniji koja, kako piše, raspolaže zaokruženim poslovnim sistemom koji podrazumjeva: nabavku sirove nafte, preradu i proizvodnju naftnih derivata, veleprodaju, distribuciju, te plasman naftnih proizvoda u maloprodajnom segmentu kroz mrežu benzinskih stanica Nestro. Iz ove kompanije nisu odgovorili na pitanje RSE da li su u posljednjih pet godina sve ugovore sa preduzećem RITA Gacko zaključili isključivo putem pregovaračkih postupaka.

Za pet godina nijedan otvoren postupak nabavke goriva

Damjan Ožegović iz TI kaže za Radio Slobodna Evropa da je ova organizacija prateći postupke javnih nabavki u Rudniku i termoelektrani Gacko, primjetila da oni pet godina unazad nisu uspjeli da provedu nijedan otvoren postupak za nabavku dizel goriva do kraja. „Šta se dešava. Oni raspišu, odnosno objave javnu nabavku, jedan od ponuđača se žali, taj postupak bude poništen i oni pregovaračkim postupcima, bez objave obavještenja dalje nabavljaju gorivo od jednog te istog ponuđača i to je uvijek onaj koji se nije žalio – uvijek su u igri dva ili tri ponuđača“, objašnjava Ožegović.

Jedan od ponuđača dizel goriva koji je u posljednjih pet godina učestvovao na skoro svim

tenderima koje je raspisalo RITA Gacko je i Hifa petrol d.o.o. Sarajevo. Više puta su se žalili na postupak javnih nabavki, a Kancelarija za razmatranje žalbi je prihvatila njihove primjedbe.

„Optima i Hifa se prijave na otvoreni postupak, Hifa se žali s obzirom da tenderska dokumentacija ne bude uvijek u skladu sa Zakonom, Kancelarija za razmatranje žalbi poništi taj postupak i onda se Optimi podjeli ugovor pregovaračkim postupkom, gdje se Hifa i ne zove na pregovaranje. Dakle, to je najmanje transparentan postupak gdje oni odaberu jednog ponuđača kojem će da dodjele ugovor“, objašnjava Ožegović.

Odakle BiH uvozi naftu?

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, naftni derivati čine više od 28 posto ukupne potrošnje energije u BiH. Najveći dio se troši u saobraćaju, a sva nafta na tržištu BiH dolazi iz uvoza. Podaci Uprave za indirektno oporezivanje pokazuju da je od 2009. do 2019. godine u BiH uvezeno oko devet miliona i 600 hiljada tona sirove nafte i devet miliona i 450 hiljada tona prerađene nafte i naftnih derivata. Kada je u pitanju uvoz sirove nafte, podaci govore da se čak 98 posto uvozi iz Rusije, dok na ostale zemlje otpada svega dva posto.

NeftGazinKor je 2008. godine u Banjaluci osnovala firmu Optima grupa, preko koje nabavlja sirove derivate, prerađuje ih i proizvodi, te prodaje.

U Rafineriji Brod, u oktobru 2018. godine došlo je do velike havarije i požara u u kojoj je jedan radnik izgubio život, dok je deset povrijeđeno. Istraga o ovoj eksploziji još uvijek nije završena, a proizvodnja u Rafineriji do danas nije pokrenuta.

Prema podacima do kojih je došao portal Capital.ba, Optima grupa je u 2019. godini imala akumulirani gubitak od 1,4 milijarde konvertibilnih maraka (oko 1,2 milijarde eura).

Optima grupa, koja je u vlasništvu ruskog Njeftgazinkora, a u okviru koje posluje kompletna naftna industrija RS, godinama ostvaruje milionske gubitke, a najnoviji finansijski izvještaji pokazali su koliki je zaista minus ovog, ali i ostalih preduzeća iz grupacije.

Akumulirani gubitak lanca benzinskih pumpi „Nestro petrol“, koji posluje u okviru ove grupe, u 2020. godini iznosio je 7,3 miliona konvertibilnih maraka. Ključni razlozi gomilanja dugovanja u naftnom sektoru su nedovoljna količina proizvedene nafte i naftnih derivata i veliki troškovi transporta zbog nedostatka infrastrukture. Prema dostupnim revizorskim izvještajima, sposobnost ovih kompanija da nastave poslovanje zavisi od kontinuirane finansijske podrške matičnog društva, a to je ruski Zarubežnjeft.

Izvor: slobodnaevropa.org